

TOTALNA JAKOŚĆ EDUKACJI LEŚNEJ

Misją Nadleśnictwa Krynki w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej jest przekonanie społeczeństwa, że lasy są jego wielkim bogactwem, a leśnicy są najlepszymi gwarantami zachowania i rozwoju lasów

Waldemar Paweł Sieradzki

Abstrakt

W 1991 r. uchwalona została nowoczesna „Ustawa o lasach”. Odnajdujemy w niej (również po uwzględnieniu późniejszych zmian) wyraźne przesłanie o roli i obowiązku Lasów Państwowych w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa. Początkowo nieco chaotyczne działania leśników w tym zakresie zostały usystematyzowane i sformułowane w trzy następujące cele:

- upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjnej i zróżnicowanej gospodarce leśnej,
- podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu,
- budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Z upływem czasu pojawiły się nowe doświadczenia i nowe wyzwania. Obecnie leśnicy coraz energiczniej i coraz skuteczniej wdrażają ideę służebności wobec społeczeństwa również w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej.

Zgodnie z zasadą, że często efektywność jest pochodną różnorodności, powstają ciekawe rozwiązania i zróżnicowane realizacje celów edukacyjnych.

Jeden z takich projektów powstał w Nadleśnictwie Krynki. Zasada się on na założeniu, że proces edukacji jest swego rodzaju produktem, który poddaje się zasadom rynku. A tu jak wiadomo fundamentalne znaczenie ma marketing. Wykorzystanie jego mechanizmów posłużyło do wypracowania koncepcji Totalnej Jakości Edukacji (TQE).

Prowadząc edukację przyrodniczo-leśną skoncentrowaliśmy się na klasycznym w marketingu zestawie 5P tj.: Product – produkt, Packing – opakowanie, Price – cena, Placing – kanały dystrybucji, Promotion – promocja.

Na potrzeby procesu edukacji przyrodniczo-leśnej zdefiniowano w/w pojęcia, by następnie wykorzystać do sprawnego wdrożenia TQE prawa nimi kierujące podczas praktycznej realizacji w postaci powstałego w 2005 r. leśnego ogrodu Puszczy Knyszyńskiej – „Silvarium”.

Słowa kluczowe: totalna jakość edukacji, marketing, promocja

TOTAL QUALITY OF FORESTRY EDUCATION

Abstract

In 1991 a modern Act of Forests was passed in parliament. We can find there (also considering later changes) a clear message on the role and duty of State Forests in nature-forest education of the society. Initially a bit chaotic activities of the foresters have been methodized and formulated in the three following aims:

- popularizing knowledge on forest environment and its multifunctional and diversified economy in society,
- raising awareness of the society in case of rational and responsible usage of all forest functions,
- building social confidence in professional foresters' activity.

In the course of time there came new experiences and new challenges.

Currently, more energetically and more successfully foresters implement the idea of servitude towards the society, also in range of nature-forest education.

According to the rule that often effectiveness is a derivative of diversity, there are created interesting solutions and versatile realizations of educational aims.

One of such projects appeared in Krynki Forest Inspectorate. It is based on assumption that the educational process is some kind of a product that is a subject to market rules. And here as well known marketing is of basic importance. Application of marketing mechanisms served to work out the concept of Total Quality Education (TQE).

Running nature-forest education we concentrated on the marketing classic set of 5P, i.e.: Product, Packing, Price, Placing, and Promotion.

The above mentioned notions were defined for the purpose of educational process and later those principles were used for successful application of TQE during realization of forest garden of Knyszynski Forest – “Silvarium”.

Key words: total quality education, marketing, promotion

Wstęp

Początek lat 30. XX w. to w naszym kraju okres wielkich przemian gospodarczych, społecznych i politycznych. Nowy system w większym lub mniejszym stopniu dotknął wszystkich dziedzin gospodarowania.

Polskie leśnictwo i sama organizacja PGL Lasy Państwowe znalazły się również w centrum normalnych w takiej sytuacji zawirowań. Postępujące uspołecznianie zarządzania gospodarką leśną, momentami bardzo boleśnie, pokazywało jak niewielka jest wiedza w tym zakresie w społeczeństwie, ile mitów i uprzedzeń nagromadziło się wokół gospodarujących zielonym bogactwem. Szczególnego zatem znaczenia nabrała konieczność poddania publicznej ocenie funkcjonowania Lasów Państwowych.

W 1991 r. została uchwalona nowa „Ustawa o lasach” – ujmująca bardzo kompleksowo zagadnienia leśnictwa, nie pomijająca przy tym problematyki komunikacji

leśników ze społeczeństwem. Odnajdujemy w niej (po uwzględnieniu późniejszych zmian) następujący zapis „Lasy Państwowe otrzymują dotacje celowe z budżetu Państwa na zadania zlecone przez administrację rządową, m.in. na finansowanie edukacji ekologicznej społeczeństwa, w szczególności poprzez tworzenie i prowadzenie leśnych kompleksów promocyjnych, zakładanie ścieżek przyrodniczo-leśnych”.

Z czasem w ramach ww. ustawy zaczęto eksponować różne formy edukacji: ekologicznej, przyrodniczej, leśnej.

Szereg późniejszych dokumentów reguluje mniej lub bardziej szczegółowo zagadnienia edukacji leśnej już jako ważnego zadania Lasów Państwowych. Wystarczy chociażby przypomnieć:

- porozumienie Ministrów Edukacji Narodowej oraz Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 1995 r. dotyczące opracowania i wdrażania „Narodowej strategii ekologicznej”,
- przyjęty w 1997 r. przez Radę Ministrów istotny dokument o nazwie „Polityka Leśna Państwa” mówiący o konieczności prowadzenia edukacji przyrodniczo-leśnej oraz promocji polityki leśnej. Do priorytetów działań ww. dokument zalicza między innymi:
 - rozszerzenie wiedzy o funkcjonowaniu ekosystemów leśnych w programach szkół ponadpodstawowych oraz w szkolnictwie leśnym,
 - prowadzenie szkoleń dla leśników z zakresu wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, ekologii oraz ochrony przyrody,
 - organizację różnorodnych form dokształcania społeczeństwa w zakresie wiedzy przyrodniczo-leśnej,
 - kształtowanie za pośrednictwem mediów wiedzy oraz postaw społeczeństwa wobec lasów i zasad ich ochrony i użytkowania,
 - rozwijanie i doskonalenie działalności wydawniczej z zakresu edukacji leśnej,
 - rozwijanie współpracy z ruchami ekologicznymi i organizacjami zainteresowanymi lasem i leśnictwem.

Początkowo nieco chaotyczne działania leśników w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej zostały usystematyzowane w 2003 r. Zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego LP wprowadzającym „Wytyczne do tworzenia Programu edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie”. Sformułowano tu między innymi następujące cele:

- upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej,
- podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu,
- budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Z upływem czasu pojawiły się nowe doświadczenia i nowe wyzwania. Obecnie leśnicy coraz energiczniej i coraz skuteczniej wdrażają w życie ideę służebności wobec społeczeństwa, również w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej.

Hołdując zasadzie, że często efektywność jest pochodną różnorodności, kierownictwo Lasów Państwowych wspiera ciekawe projekty i zróżnicowane sposoby

osiągania założonych celów edukacyjnych. Taki interesujący projekt powstał również w Nadleśnictwie Krynki

Adresaci i metody edukacji przyrodniczo-leśnej

Edukacja przyrodniczo-leśna kreowana i realizowana przez leśników winna być przede wszystkim uzupełnieniem wiedzy nabywanej w ramach zajęć szkolnych i akademickich. Nie mniej zdarza się, że nie obywa się bez przypomnienia „abecadła przyrodniczego”.

Nie tylko pedagodzy wiedzą, że w odmienny sposób i innymi metodami przekazuje się informację dzieciom, inaczej można dotrzeć do dorastającej młodzieży, a często zupełnie odmiennie należy przygotować się do edukacji dorosłych, którzy jak wiadomo także nie stanowią jednolitej grupy odbiorców.

Bez wątplenia najczęstszymi adresatami edukacji w Lasach Państwowych są uczniowie szkół podstawowych i gimnazjaliści, chociaż coraz częściej mamy do czynienia z najwdzięczniejszymi „klientami” – z przedszkolakami.

Odbiorcami edukacji przyrodniczo-leśnej bywają również nierzadko studenci i „niezorganizowani” dorośli. Ciekawym wyzwaniem jest dotarcie do samorządowców. Bowiernie umiejętnie przekazanie odpowiedniego zasobu informacji tym gremiom bardzo często procentuje trudnymi do przecenienia decyzjami Rad, dobrze służącymi środowisku przyrodniczemu.

Zupełnie odrębną grupą adresatów są dziennikarze. W tym przypadku, zważywszy na specyfikę tego środowiska, zarówno materiały edukacyjne jak i sposoby ich prezentacji winny być niezwykle starannie przygotowywane i umiejętnie przekazywane.

Formy edukacji przyrodniczo-leśnej

Klucza do sukcesu w edukacji przyrodniczo-leśnej należy upatrywać w umiejętności posługiwania się przez „edukatorów” wieloma zróżnicowanymi formami, które można zdefiniować (Okoń 1987) jako wyodrębnione organizacyjnie jednostki nauczania, obejmujące odbiorców, nauczycieli, sposób ich współpracy oraz rodzaj, miejsce i czas zajęć (w dalszej części opracowania pojawia się tu określenie kanałów dystrybucji wiedzy).

Tradycyjnie przyjmuje się, że w Lasach Państwowych stosowane są bierne i czynne formy edukacji. Pierwsze opierają się głównie na działalności wydawniczej, opracowaniach multimedialnych, tworzeniu ścieżek dydaktycznych i uczestnictwie w wystawach oraz konkursach.

Aktywne formy koncentrują się natomiast na bezpośrednim, synergicznym kontakcie edukowanego z edukatorem. Najczęściej mamy tu do czynienia z zielonymi lekcjami, zajęciami w izbach edukacyjnych, konkursami i wycieczkami z odpowiednio przygotowanym przewodnikiem – leśnikiem.

Uogólniając należy powiedzieć, że najbardziej skuteczne są te sposoby, które łączą trzy zasadnicze obszary nauczania: o lesie, w lesie i dla lasu.

Preferowany dotychczas system upowszechnienia wiedzy przyrodniczo-leśnej bywa interpretowany jako „od ogółu do szczegółu”. Myślą przewodnią jest tu przekazywanie informacji o lesie jako o najdoskonalszej asocjacji przyrodniczej, na którą składają się poszczególne składniki.

Przy takim sposobie widzenia edukacji prowadzący zajęcia leśnik stara się zwykle omówić produkcyjne i pozaprodukcyjne funkcje lasu. Na tym tle sygnalizuje znaczenie poszczególnych składników, nie poświęcając jednak zwykle zbyt wiele uwagi ich szczegółowemu omówieniu i nie koncentrując się na ich indywidualnych walorach.

Ten sposób prezentacji kształtuje „ogólny pogląd nie zamącony szczegółami”. Może to być sprawny sposób edukacji, chociaż w świetle koncepcji marketingowych za skuteczniejszą uważa się jednak metodę zwaną „od szczegółu do ogółu”, którą preferujemy w Nadleśnictwie Krynki.

Marketing w edukacji przyrodniczo-leśnej

Pięć „P” w edukacji

Nowoczesne podejście do edukacji przyrodniczo-leśnej każe spojrzeć na tę sferę działalności jako na konkretny produkt podlegający regułom gry rynkowej. Szczególne znaczenie ma tu aktywność marketingowa, której skuteczność, tak jak i w przypadku innych towarów, może przesądzić o „rynkowym” sukcesie lub niepowodzeniu.

W anglojęzycznej literaturze przedmiotu mówi się o **5P** w marketingu, co w rozwinięciu przedstawia się jako:

- Produkt – produkt,
- Packing – opakowanie,
- Price – cena,
- Placing – kanały dystrybucji,
- Promotion – promocja.

Produkt

W rozważanym przypadku produktem jest informacja (przekaz) zawierająca określoną wiedzę, która w ramach prowadzonej edukacji przyrodniczo-leśnej jest dostarczana potencjalnym nabywcom (odbiorcom). Obejmuje liczne zagadnienia, które ogólnie można sformułować jako:

- znaczenie lasów dla środowiska życia człowieka,
- funkcjonowanie ekosystemów leśnych,
- zasady racjonalnego użytkowania zasobów leśnych,
- istota trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów,
- zagrożenia przyrody i jej ochrona,
- kultura i nauka a leśnictwo,
- znaczenie zawodowej pracy leśników.

Ów produkt, który na rynku staje się towarem, powinien być i jest stale doskonalony i dostosowywany do oczekiwań odbiorców.

Opakowanie

Sprzedawcy powiadają często, że to właśnie opakowanie przesądza o atrakcyjności towaru. Stąd tak wiele troski poświęca się temu zagadnieniu. Przez „opakowanie”, w analizowanej sytuacji, rozumieć należy odpowiednie przygotowanie wiedzy do przekazania jej w ramach prowadzonej edukacji przyrodniczo-leśnej. Będziemy mieć zatem do czynienia ze ścieżkami edukacyjnymi, muzeami, izbami leśnymi, różnorakimi wydawnictwami, konkursami, wystawami i prezentacjami multimedialnymi.

Cena

Znawcy ekonomii powiadają, że towar jest tyle wart, ile potencjalny nabywca gotów jest za niego zapłacić. W naszym przypadku, gdy towarem (produktem) jest informacja (wiedza), problem jest o wiele bardziej skomplikowany. Jakiej bowiem zapłaty za prowadzoną edukację oczekują leśnicy? Nie chodzi tu przecież o tzw. pensję, czy opłatę za przysłowiowe bilety.

Pojawia się zatem taka sytuacja, którą handlowcy nazywają zapłatą odłożoną w czasie. Co więcej, nie tylko nie wiadomo, kiedy ona ostatecznie nastąpi, ale również trudno przewidzieć jaki charakter przybierze. W biznesie trzeba jednak ryzykować.

W przypadku edukacji z dużym prawdopodobieństwem możemy wszakże oczekiwać ekwiwalentnej, chociaż trudnej do skwantyfikowania zapłaty, a mianowicie:

- akceptacji przez społeczeństwo leśników jako tych, których opiece powierzono lasy,
- wzrastającej dbałość użytkowników środowiska przyrodniczego o jego stan,
- wsparcia inicjatyw Lasów Państwowych w realizacji wizji ochrony i rozwoju lasów oraz dążenia do zwiększenia lesistości kraju.

Kanały dystrybucji – formy edukacji

Kluczowym zagadnieniem dla efektywnej sprzedaży na rynku są kanały dystrybucji. Jak wiadomo dystrybucja łączy klienta z łańcuchem podaży. Wielu znawców rynku twierdzi, że nawet najlepszy produkt przy ułomnej dystrybucji nie jest w stanie dobrze się sprzedać.

Stąd temu problemowi należy poświęcić szczególną uwagę, również w przypadku realizacji zadań z zakresu edukacji przyrodniczo-leśnej.

Kanały dystrybucji przy „sprzedaży” takiego produktu jakim jest wiedza, determinują sposób jej przekazywania. Mogą to być zatem tzw. „zielone lekcje”, zwiedzanie z przewodnikiem: ścieżek dydaktycznych, muzeów, wystaw, a także rozprowadzanie wydawnictw na różnych nośnikach.

Kształtowanie kanałów dystrybucji (form edukacji) i ich dobór w odniesieniu do określonych adresatów, to jedno z istotniejszych zadań kreatorów leśnej edukacji.

Promocja

Henry Ford powiedział niegdyś, że marketing bez promocji to jak mruganie do dziewczyny po ciemku. Sentencja ta nieprzypadkowo akcentuje rolę promocji w osiąganiu celów marketingowych. W literaturze przedmiotu nawiązuje się do opery „Aida” Giuseppe Verdiego, wykorzystując jej nazwę jako akronim wyrazów opisujących promocję:

*A*ttention

*I*nterest

*D*esire

*A*ction

Aby zatem właściwie przeprowadzić proces promocji edukacji przyrodniczo - leśnej w pierwszej kolejności należy przyciągnąć uwagę potencjalnego klienta (*Attention*), następnie wzbudzić zainteresowanie ofertą edukacyjną (*Interest*), a stąd już tylko krok do wywołania pożądania oferowanego produktu (*Desire*). Na koniec pozostaje tylko zmobilizowanie odbiorcy do działania (*Action*) czyli chłonięcia wiedzy. I sukces (efekt) gotowy!

Edukacja przyrodniczo-leśna w Nadleśnictwie Krynki

Edukację przyrodniczo-leśną prowadzić można różnymi metodami. Istotne jest, by zbliżyć się możliwie najbardziej do założonego celu.

W Nadleśnictwie Krynki myślą przewodnią działań w tym zakresie jest misja, którą zapisaliśmy jako „przekonanie społeczeństwa, że lasy są jego wielkim bogactwem, a leśnicy są najlepszymi gwarantami zachowania i rozwoju lasów”.

Total Quality Education (TQE)

Kilkunastoletnie doświadczenia edukacyjnej działalności Lasów Państwowych wskazują, iż aktywność w tym zakresie ulega swego rodzaju skostnieniu. Przyjęte schematy i formy, którym trudno jest zresztą cokolwiek formalnie zarzucić, jeśli nawet nie zdają się momentami trącić myszką, to na pewno brak im dynamiki i nowoczesności. Aktualne tendencje w metodach docierania z informacją (wiedzą) wydają się zmierzać do większej determinacji w tym zakresie. Stąd pojawiła się koncepcja Total Quality Education (TQE), czyli – totalnej jakości edukacji.

Zgodnie z założeniami ww. koncepcji zmasowany „atak” na różnorodne zmysły człowieka zapewnia większą skuteczność przyjmowania i absorbowania wiedzy. Tym bardziej, że zakłada się tu technikę „od szczegółu do ogółu”, czyli tworzenia całości z części pamiętając za Arystotelesem, iż „całość to więcej niż suma części”.

Nieopodal Białegostoku w miejscu, któremu jak powiadają niektórzy „Bóg i historia wyznaczyły dosyć pokrętną rolę pariasa dziejów i beniaminka przyrody”, w Nadleśnictwie Krynki, podjęto próbę wypracowania własnej koncepcji TQE, w której poczesne miejsce zajmuje idea 4 C.

Tab. 1. Koncepcja TQE wypracowana przez Nadleśnictwo Krynki
Table 1. TQE concept worked out by Krynki Forest Inspectorate

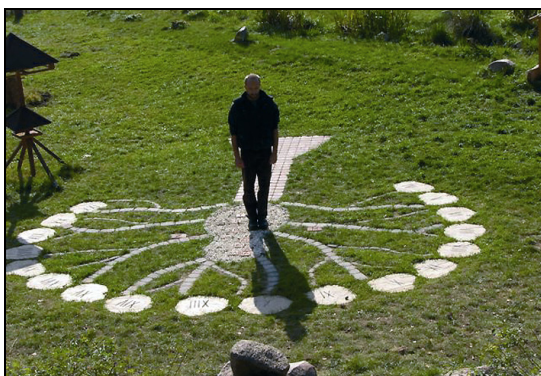
CONCENTRATION	koncentracja, komasacja produktów wraz z opakowaniem i kanałami dystrybucji, wyodrębnienie węzłów (kotwic): Park Megalitów, Zegary, Tropy, Galeria, Ziołowa Tryba, Ptasia Chata
CLASS	klasa – jakość przekazu – doskonalenie jakości produktu, opakowań, sposobu dystrybucji reagowanie na sygnały z rynku
COHERENCE	koherencja – spójność otoczenia z produktami otoczenie nie może pozostawać w sprzeczności z informacją, której nośnikiem jest produkt
COMPLEXITY	kompleksowość – jednoczesne oddziaływanie na różne zmysły człowieka

Fot. 1. „Silvarium” – kiosk multimedialny (fot. Piotr Jucha)
Photo 1. “Silvarium” – multimedia quiosque

Fot. 2. Puszczański poromierz słoneczny (fot. archiwum Nadleśnictwa Krynki)
Photo 2. Forest season sundial

Fot. 3. „Silvarium” – zegar analematyczny (fot. Piotr Jucha)
Photo 3. „Silvarium” – analematic sundial

Fot. 4. Pszczoła jako fenomen przyrody – rzeźba w przestrzeni
 (fot. archiwum Nadleśnictwa Krynki)
Photo 4. Bee as a nature phenomenon – sculpture in space

Fot. 5. Park Megalitowy w Poczopku (fot. Piotr Jucha)
Photo 5. Megalith Park in Poczopek

Fot. 6. Kamienna Brama w Parku Megalitowym (fot Piotr Jucha)
Photo 6. Stone Gate in Megalith Park

Silvarium i inne obiekty edukacyjne jako realizacja TQE

Silvarium

Koncepcja totalnej edukacji przyrodniczo-leśnej w Nadleśnictwie Krynki wspiera się na zasadach:

- maksymalnej koncentracji kanałów dystrybucji wiedzy (form),
- różnorodności prezentacji z uwzględnieniem tzw. kotwic (węzłów),
- kompleksowości przekazywanej wiedzy,
- profesjonalizmu edukatorów,
- autoryzacji przekazu,
- zmienności w czasie i przestrzeni form prezentacji.

Wyżej wymienione założenia uwzględniono przy tworzeniu niepowtarzalnego kompleksu edukacyjnego o nazwie „Silvarium”.

U podstaw budowy zespołu obiektów dydaktycznych legła tu idea zorganizowania na powierzchni prawie 20 ha ogrodu leśnego Puszczy Knyszyńskiej z zachowaniem reguł ochrony przyrody i z uwzględnieniem istniejących, naturalnych zespołów roślinnych.

Realizując ww. przedsięwzięcie wykorzystano zasadę węzłów informacyjnych zwanych, na użytek niniejszego opracowania, kotwicami zainteresowania. Są to charakterystyczne punkty fizjograficzne, eksponaty a także zespoły przyrodnicze, wokół których budowany jest przekaz „od szczegółu do ogółu”.

Tryba ziołowa

Wzdłuż przyrodniczej wędrownicy (tryby) ziołowej rozmieszczono ponad 80 gatunków roślin tradycyjnie wykorzystywanych w regionie Puszczy Knyszyńskiej dla celów medycyny ludowej. Zioła opisano zaznaczając poziom ich ochronności i przydatność leczniczą.

Ta niepowtarzalna kolekcja wzbudza żywe zainteresowanie odwiedzających Silvarium, stając się klasycznym węzłem, który następnie oprowadzający obudowuje wiedzą o środowisku przyrodniczo-leśnym nie pomijając przy tym aspektów tradycji i kultury regionu.

Fot. 7. Element tryby ziołowej (fot. archiwum Nadleśnictwa Krynki)

Photo 7. The element of herbal aisle

Ptasia Chata

Unikalny w Polsce, domek ze szklanymi budkami lęgowymi, zawsze wywołuje ogromne zainteresowanie. Wychowankowie Discovery, Planet i innych kanałów przyrodniczych TV, ze zdumieniem konstatują, że coś podobnego mają obok, że bliższe poznanie świata przyrody nie musi wiązać się z fotelem przed telewizorem, że to właśnie leśnicy prezentują im ten przekaz. W starannie zaciemnionym pomieszczeniu zamontowano dziewięć przejrzystych, szklanych skrzynek lęgowych, połączonych zróżnicowanymi wielkością otworami ze światem zewnętrznym. W ciszy, w ciemności można tu obserwować misterium gniazdowania, wychowywania i wyprowadzania lęgów.

Fot. 8. Prawdopodobnie jedyna w Polsce – „Ptasia chata”
(fot. archiwum Nadleśnictwa Krynki)
Photo 8. Probably the only one in Poland – “Birds cabin”

Rośliny od lat w służbie człowieka

Las i szerzej otaczająca przyroda, od zawsze żywiła i chroniła człowieka. W „Silvarium” odnajdujemy żywokoły – żywopłoty wykonane z zakorzenionych w ziemi gałęzi i tyczek wierzby. Funkcjonuje tu też największa na Podlasiu hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków, dobitnie udowadniająca, że rośliny „zaprzęgnięte” w pracę na rzecz człowieka – oczyszczanie ścieków – dobrze wykonują „swoje obowiązki” rozwijając się przy tym znakomicie.

Trudno będzie również zwiedzającym zapomnieć informacji zakotwiczonych przy pszczelej barci opatrzonej bijniami i ostrokołami, która zapewne nigdy nie do czeka się swojego niedźwiedzia.

Poromierze

W centralnej części „leśnego potoku”, czyli sztucznego strumienia symulującego puszczańską rzeczkę, posadowiono niepowtarzalny fenologiczny poromierz. Ten słoneczny zegar pokazuje nie tylko godziny, ale również fenologiczne pory roku. Jest to klasyczny węzeł edukacyjny uzupełniony o bardzo sugestywnie skomponowaną tablicę opisującą w/w pory zmianami w świecie roślin i zwierząt.

Swego rodzaju suplement stanowi znajdujący się nieopodal inny, horyzontalny – wykonany na kształt drzewa – analematiczny zegar słoneczny, który aktywizując obserwatora (sam staje się gnomonem – wskazówką) przywiązuje go pamięcią do tego, co w tym momencie usłyszy.

Galeria na skraju puszczy – zespół węzłów edukacyjnych

Ewenementem samym w sobie jest „Galeria na skraju puszczy” – swoiste muzeum przyrodnicze, gdzie świat uchwyconych i „zatrzymanych w biegu” zwierząt i roślin sąsiaduje z tętniącym życiem szklanym ułem pszczelim i jedynym w Europie, powiązanym ze światem zewnętrznym, formikarium mrówki ćmawej.

Ten przyrodniczy mikrokosmos kompleksowo angażuje zmysły zwiedzających, nie pozwalając zablokować percepcji na przekazywane informacje.

Głosy ptaków i zwierząt, zapachy miodu i kwasu mrówkowego, plusk minipotoku, echolokacyjny panel „Gacek” – zatrzymana w czasie zima i tuż obok niezmiennie lato, królewski żubr i mikroskopijna ryjówka. To tylko niektóre z fascynujących węzłów edukacyjnych.

Klasyka leśna

Jest również miejsce na informacje o klasycznych działaniach leśników.

Przy miniszkołce, obok pułapek feromonowych i osłonek przed zwierzyną, na mikro-powierzchni pielęgnacyjnej i przy sągach drewna, wszędzie pojawia się tak ważne przesłanie. Ten piękny świat Puszczy Knyszyńskiej, ta ciesząca się życiem przyroda i nawet ten niepowtarzalny obiekt edukacyjny – wszystko to jest pokłosiem pracy całych pokoleń leśników pracujących w służbie społeczeństwa.

Edukacja kompleksowa

Proces edukacji przyrodniczo-leśnej nie może być wyalienowany z otoczenia i to zarówno przyrodniczego jak i urbanistycznego.

Kompleksowość w tym zakresie zasadza się na założeniu, że wszystkie obiekty znajdujące się w obrębie prowadzonych zajęć winny służyć procesowi szkolenia. Dlatego w Nadleśnictwie Krynki przyjęto zasadę, że na terenie „Silvarium”, zarówno biuro jak i zaplecze techniczne, a także drogi i mała architektura winny być przygotowane do włączenia w proces edukacyjny.

Wyżej wymieniona reguła obowiązuje również w innych rozproszonych węzłach edukacyjnych, np. na Szlaku Ekumenicznym, w siedzibie „proroka Eliasza”, na szkółce leśnej.

Co z tymi kurami

Pomysły na edukowanie mogą być różne, istotna jest skuteczność. Najlepszą ilustracją niektórych przedsięwzięć jest znana żydowska anegdota, w której Icak przychodzi do Rabina po radę na chorobę kur, które mu zdychają. Ten radzi najpierw podawać wodę źródlaną, za jakiś czas nadmanganian potasu i wreszcie wywar z czerwonych buraków. Po miesiącu, gdy właściciel kur nie prosi więcej o radę, zaniepokojony Rabin spotykając go na ulicy pyta, co z kurami. Po odpowiedzi, że wszystkie padły, zawiedziony komentuje – szkoda, bo mam jeszcze tyle pomysłów.

W Nadleśnictwie Krynki „kury” żyją, a przez 7 miesięcy 2007 r. nasze obiekty edukacyjne zlokalizowane „na końcu świata” odwiedziło w zorganizowanych grupach ponad 10 tys. osób.

Waldemar P. Sieradzki

Nadleśnictwo Krynki

Waldemar.sieradzki@bialystok.lasy.gov.pl